Rotterdam: Teksten in de stad

Auteur: Gerard Goudriaan

Poezie en proza in de buitenlucht
Het thema teksten betreft veel verschillende soorten teksten zoals boodschappen, herinneringen, reclames, poëzie en proza. De Amsterdamse wandeling in mijn gids Amsterdam Acht Keer Anders bevat al dit soort zaken, de wandeling in Utrecht vooral poëzie en proza. De wandeling in deze gids van Rotterdam zit hier tussenin. Er zijn meer literaire teksten dan in Amsterdam, maar het niet-literaire element is zeker aanwezig. Wat te denken van een striptekst van Marten Toonder, architectonische uitleg van Piet Blom, een dagboekfragment van de op 5 mei 1945 doodgeschoten David Mees, een Limburgse liedtekst van Gé Reinders en het schoolrapport van Bob den Uyl.
De route geeft een mooi beeld van wat Rotterdam te bieden heeft. Voor mij waren de buurten Middelland en het Oude Westen een openbaring, onder meer vanwege de grote variatie aan teksten die er te vinden is.

Routebeschrijving

Vanaf de centrale in- en uitgang van station Blaak rechtsaf. Iets verder, aan de overkant links boven op de dakrand van de Willem de Kooning Academie zie je in grote neonletters de beroemde zin van Lucebert 'Alles van waarde is weerloos.'

Een stuk lager, boven de ingang van de Academie: 'I have to change to stay the same'. Deze quote is van de naamgever van de academie, kunstschilder Willem de Kooning.

Iets verder, op het Marten Toonderplein, tref je een monument voor de naamgever van het plein met een tekst van een van zijn stripfiguren.

Kijkpunt 1

Markies de Canteclaer

Vanaf het monument draai je het plein voor de Markthal op. Aan de overkant van de hal zie je schuin links op de bovenste verdieping van het gebouw van de bibliotheek een gezegde van Erasmus.

Loop rechtdoor naar de Blaaktoren (ook wel 'Het Potlood' genoemd) en neem rechts daarvan de trap: Kolk. Je komt in het gebied van de Kijkkubussen van architect Piet Blom. Na Kolk rechts, Overblaak. Je loopt meteen aan tegen drie van Bloms teksten. De mooiste komt zo. Na Stayokay drie keer rechtsaf op de aflopende gang. Daar zie je weer een spreuk van deze bevlogen architect.

Kijkpunt 2

Piet Blom

versiedatum: 08-02-2024

Rechtsaf trappetje af, over terras, linksaf trappen op. Linksaf langs het water, weer linksaf nog steeds langs het water. Na het Witte Huis (het gebouw met 'Calex' op het dak) rechtsaf Wijnhaven. Tot het einde, nr.107, waar een locatie is van de Hogeschool Rotterdam. Hier zien we een gedicht van een docent alhier.

Kijkpunt 3

Derek Otte

Neem aan de linkerzijde de wandelsteiger over de Leuvehaven. Op eind trap op, naar de overkant van de weg met trambaan. Neem daar rechtdoor de Schilderstraat. Linksaf Schiedamse Vest. Tot eind, dan rechtsaf de drukke weg, Vasteland. Tot de verkeerslichten, daar linksaf naar Albert Heijn. Daar rechtsaf zebrapad naar de overkant van de Scheepstimmermanslaan. Daar zie je op de zijkant van het gebouw Het Nieuwe Kantoor (HNK) boven AH een citaat van de bekendste dichter van Rotterdam.

Kijkpunt 4

Jules Deelder

Ga na het zebrapad linksaf. Tweede weg rechtsaf Westplein. Bij het tweede zebrapad linksaf, aan de overzijde rechtsaf Parklaan. Naar nrs.14-16 het Belastingmuseum. In het hek opgenomen staat een tekst van Jules Deelder.

Loop door tot Het Park. Daar rechtsaf Westerlaan richting flatgebouw aan de rechterzijde. Neem even daarvoor het trappetje en bruggetje naar de historische tuin Schoonoord.

Rechtdoor het pad volgen, bij de driesprong rechts aanhouden. Bij de vijver en voor het informatiebord linksaf. Na 50 meter zie je rechts een grafsteen.

Kijkpunt 5

David Mees

David, de twintigjarige zoon van bankier Jacob Mees, werd op 5 mei 1945 in de privétuin van zijn familie doodgeschoten door een nog niet ontwapende Duitser.

De tekst onderaan de grafsteen is van zijn moeder.

Erboven is een onderdeel van zijn dagboek te lezen.

Neem na de grafsteen het bruggetje naar links, dan linksaf. Op eind rechtsaf naar uitgang. Na het park rechtsaf voetpad aan de overzijde. Steek daarna de drukke weg over via het zebrapad. Aan de overzijde rechtsaf, direct linksaf de trap af. Beneden aangekomen rechtsaf, een stukje voor de Kunsthal eerste weg linksaf, naar pad van het Stadsnatuurreservaat. Bocht naar rechts volgen, na 50 meter linksaf asfaltpad. Na 100 meter linksaf ingang Erasmus MC. Direct linksaf trap op. Rechtsaf naar ingang Erasmus MC Museumpark. Direct rechtsaf. Loop rechtdoor naar de lift. Even daarvoor linksaf naar uitgang Wytemaweg. Trap af. Eerste weg rechtsaf Wytemaweg overzijde. Hier langs het Erasmiaans Gymnasium. In de moderne doorgang een dichtregel van een docent klassieke talen (maar niet te zien bij zonnig weer). Rechts voor de ingang zijn portretbeeld met een gedicht.

Kijkpunt 6

J. H. Leopold

Loop verder via de overkant. Na de bushalte is rechts op de onderste muur een tekst geprojecteerd die alleen in het donker is te lezen. Overdag kun je op het bovenste deel heel vaag de contouren zien. De tekst op deze lichtinstallatie is van een dichter geboren in Amsterdam in 1934.

Kijkpunt 7

Judith Herzberg

Vanwege de onleesbaarheid overdag de tekst van haar gedicht:

Nu alles is zoals het is geworden, nu alles is zoals het is, komt het, hoewel, misschien hoewel, ten slotte nog in orde.

De tekst van deze dichtregel moet je zien als een verwijzing naar de activiteiten in het gebouw. Het is de afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie van het Erasmus Medisch Centrum.

Bij de muur linksaf. Na het zebrapad kom je op de Mathenesserlaan. We gaan naar nr.186, het huis waar Jules Deelder tot voorjaar 2018 heeft gewoond. Op de poort naast de voordeur zie je zijn gedicht Rotown Magic. Vooral de laatste regels zijn prachtig.

Naast de poort is café Ari, het stamcafé van Deelder met ernaast zijn in 2014 geplaatste beeld voor zijn 70e verjaardag.

Linksaf Nieuwe Binnenweg overzijde. Naar nr.263 op de hoek van de Claes de Vrieselaan. Om de hoek zie je het hier goed passende gedicht Stad.

Kijkpunt 8

Hester Knibbe

In 2015-2016 was Hester Knibbe stadsdichter van Rotterdam. Zij is een veel bekroonde Rotterdamse dichter.

Ga vanaf de Nieuwe Binnenweg linksaf de Claes de Vrieselaan in. Steek op eind de Rochussenstraat over, daarna via het zebrapad de oversteek van G.J. de Jonghweg. Na het zebrapad rechtsaf Coolhaven, het water volgen tot metrostation Coolhaven. Rechtsaf de ingang van de metro in rechts naar de rechterpoortjes. Vanaf hier zie je, binnen de poortjes, weer een gedicht van Jules Deelder: Cool. Metrohal weer uit, rechtsaf de tunnel door en de Rochussenstraat oversteken. Je komt op de Heemraadssingel. Steeds maar rechtdoor. Bij nr.260 vind je café en terras Steijn. Aanbevolen.

Ga even later over de brug en loop rechtsaf langs de parkachtige overzijde van het water.

Daar bij de eerste brug rechtsaf naar de overzijde met daar voor je de Schietbaanlaan. Op de linkerhoek met de Heemraadssingel zie je dichtregels die associëren met de straatnaam. Ze zijn van Rien Vroegindeweij die we even later nog een keer tegenkomen. Ga op deze hoek linksaf, volg de Heemraadssingel naar de straat met trambaan. Rechtsaf overzijde.

Je bent op de 2e Middellandstraat. We gaan naar nr.7A op de hoek. Aan de zijmuur zie je het gedicht Lotgenoten, van Jules Deelder.

Kijkpunt 9

Vier gedichten

Onder meer vier (fragmenten van) gedichten op het Middellandplein en omgeving moeten de wijk Middelland opfleuren. Het gaat om Lotgenoten, (hier op straat met toegevoegde komma) van Jules Deelder (2011). En fragmenten van dichter, schilder en zakenman Joost van Geel (1631-1698) en de Griekse vrouwelijke dichter Sappho (circa 600 v. Chr.). De vierde tekst is van Derek Otte die we eerder op de wandeling tegenkwamen.

Hierna komen we snel op het Middellandplein. Steek bij nr.27A de straat over. Daar zie je op de hoek met de Joost van Geelstraat gedichten van Joost van Geel (vooruit) en Sappho. Houd op het plein links aan en steek de Claes de Vrieselaan bij het zebrapad over. Voor je zie je het gedicht van Derek Otte. Loop, iets links daarvan rehtdoor de 1e Middellandstraat. Ga naar de overkant en dan rechtsaf.

Steek Duivenvoordestraat en Henegouwerlaan over, het pleintje daarna met het trafohuisje is het Tiendplein. Op nr.1 is café HOLY SMOKE met op de gevel een goed bij de wijk passend gedicht van een dichter die we net al passeerden.

Kijkpunt 10

Rien Vroegindeweij

Aan de overkant kun je het gedicht beter zien. Daar moeten we toch zijn, want we nemen de Adrianastraat. Op eind linksaf Schietbaanstraat. Je komt op het R. Rijnhoutplein. Aan de linkerzijde is op nr.3 op het raam van de leeszaal de vertaling te lezen van een Syrisch heimweegedicht.

Kijkpunt 11

Nizar Qabbani

Na de leeszaal rechtsaf, meteen linksaf. Hier op de hoek is 'lilith coffee' met erboven een tekst van Jules Deelder. Sla hier, zoals al gezegd, linksaf.

Loop een klein stukje rechtdoor, naar de hoek met de Gaffelstraat. Hier zie je een schildering en gedichtregel van Lucebert.

Kijkpunt 12

Lucebert en Breytenbach

De dichter en schilder Lucebert (1924-1994) is in Amsterdam geboren als Lucebertus Swaansdijk. Hij hoorde als dichter bij de Vijftigers. Deze groep liet veel gevestigde vormaspecten los.

Aan de overkant van de straat is werk van de Zuid-Afrikaan Breyten Breytenbach (1939), een hechte vriend van Lucebert. Het werk is in 1992 geplaatst. Je ziet een gevangen schrijver zoekend naar de vrijheid, verbeeld met een vlinder, met onderaan de tekst 'Here is a forest - like eterniy Guard it%u2026' Ernaast staan namen van schrijvers die vanwege hun werk gevangen waren genomen. Achter hun naam staat het jaar van vrijlating.

Volg de Nieuwe Binnenweg verder. Tot de derde straat, de Gouvernestraat. Daar linksaf naar een tekst naast nrs.250-256 in een serie over de muze: de Muze Mile.

Loop verder naar nr.70. Je ziet meteen aan de zijgevel een volgend gedicht in deze serie.

Kijkpunt 13

Jan Engelman

Aan de linkerzijde van de Gouvernestraat op nr.55 lopen we langs een werk van Jeroen Bodewits vol muzikale energie. Er tegenover is de Gouvernedwarsstraat met op de hoek een tekst over de muze naar Dejan Stojanovic.

We gaan verder de Gouvernestraat af. Op het eind staat op de hoek links een oproep om mee te vriën.

Kijkpunt 14

Gé Reinders

Rechtsaf West-Kruiskade. Loop de kade af naar het kruispunt met links het Kruisplein richting CS. Ga 100 meter linksaf naar de street art die de West Kruiskade centraal stelt. Dat is aan de linkerzijde van het Kruisplein. Ertegenover zijn ontluchtingspijpen van een parkeergarage met een aansprekende tekst van Erasmus over geluk. Ga weer terug en bij kruispunt linksaf. Iets verderop zijn links de Doelen waarna we de toegang tot de Korte Lijnbaan bereiken. Rechts is een stoeptegel met een voor dit winkelgebied toepasselijke tekst: 'Werk aan de winkel.' De tekst is een haiku, een Japanse dichtvorm. Geschreven in drie regels waarvan de eerste regel vijf, de tweede regel zeven en de derde regel weer vijf lettergrepen telt.

Voor de tegel rechtsaf. Eerste straat rechtsaf Schouwburgplein. Op de hoek van de rechterzijde zien we weer een haiku op een stoeptegel, nu van Paul Uitdenbogaard. De haiku maken deel uit van een in juni 2005 geplaatste serie langs de Karel Doormanstraat.

Links is het prettige, drukbezochte café Floor. Je komt op de Mauritsplaats. Loop door tot eind, linksaf Mauritsweg. Tot eerste straat links, Van Oldenbarneveltstraat. Op de hoek een portret en tekst.

Kijkpunt 15

Multatuli

We gaan linksaf de Van Oldenbarneveltstraat in. Tweede straat linksaf Karel Doormanstraat, eerste straat rechtsaf Aert van Nesstraat. Je passeert de Lijnbaan, daarna de Coolsingel. Vandaar komen we op de Meent. Na de brede Binnenrotte rechtsaf Botersloot. Bij de Prinsenhof linksaf, rechts aanhouden. Neem de brede trappen naar rechts, daarna brede trappen linksaf. Boven aangekomen zien we, als we naar rechts kijken, een schoolrapport als ode aan een Rotterdamse schrijver.

Kijkpunt 16

Bob den Uyl

Na de trap rechtsaf Pannekoekstraat. Loop schuin rechts naar het standbeeld van de Maagd van Holland met teksten aan verschillende kanten. Loop vanaf hier het binnenplein op met winkels en horeca aan beide zijden. Op eind rechtsaf, meteen linksaf langs de bibliotheek naar station Blaak.

Deze wandeling staat in de wandelgids **Rotterdam acht keer anders** die is verschenen bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig. Auteur Gerard Goudriaan is stedenverkenner en wandelsocioloog

